

חדשנות בפדגוגיה : חינוך לחשיבה

ידיעון מקוון

סיפור מהשטח

הוראה העשירה באנרגיה פדגוגית - פיתוח חשיבה בדרך החקר מהגיל הרך עד חט"ע

בשנים ה-4 ו-5 " הלמידה בדרך החקר מעוגנת בתוכנית הכללית של ביה"ס והפכה לתרבות בית ספרית שמושמת במקצועות השונים. ההשתלמות הבית ספרית עסקה בנושא זה וכללה את מרבית המורים. כיום היישום בביה"ס לאחר 5 שנים מתבצע בשכבות גיל שונות: א. בחטיבה העליונה תלמידים ממירים היבחנות 2ב יח"ל חובה בהערכה בית ספרית מתמשכת הכוללת מבחן באישור המפמ"ר (1 יח"ל) ולמידה בדרך החקר שבסופה מוגשת עבודת חקר (1 יח"ל) באזרחות. ב. בחט"ב התלמידים יוצרים מגוון של תוצרים בדרכים מגוונות, כגון: עבודות מיני חקר, עבודות חקר, משחקי למידה ומצגות. ההתלהבות של המורים והתלמידים גדולה. **רוחי בוארדי, מורה בביה"ס.**

שבה יושמה ה"למידה בדרך החקר" תוך שילוב הוראה מפורשת של אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, הם הבחינו בעצמם בשינוי שהתחולל בקרב התלמידים. לתלמידים היה בסיס לחשיבה חוקרת, ביקורתית ויצירתית. גילוי זה היווה **נקודת מפנה** בביה"ס. **בשנה השלישית** הורחבה מסגרת היישום בביה"ס לכתות נוספות תוך שימוש, ביסוס והטמעת אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה כגון: שאילת שאלות, מיזוג טקסטים, ניתוח מקורות מידע, הסקת מסקנות, גיבוש עמדה אישית, תכנון וביצוע ראיון ובניית טיעון. פעילויות ודוגמאות בשפה הערבית **באתר ביה"ס.**

לפני כ-5 שנים, נחשפתי לתכנית "למידה בדרך החקר", דרך למידה שעוררה בי עניין רב. בתמיכה מלאה של מנהלת ביה"ס, נזירות פרנציסקאניות בנצרת, האחות פיליפה עראף, התחלתי לשלב גישה זו בתכנית הלימודים. **במהלך השנה הראשונה**, נתקלתי בקשיים רבים ומהותיים ביישום: שונות ביכולות התלמידים, קושי בהכנת שיעורים עתירי חשיבה, מתח בין הספק של תכנים לשילוב מיומנויות, התנגדות של חלק מההורים ועוד. קשיים אלה עיצבו את גישתי להוראה והובילו אותי להחלטה להפוך את ה"למידה בדרך החקר" לחלק אינטגרלי בחזונו של בית הספר וכאורח חיים. **במהלך השנה השנייה**, כאשר מורי בית הספר לימדו בכיתה

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי

חינוך לחשיבה ולמידה בדרך החקר

דרכי הוראה-למידה-הערכה המדגישות
הבנייה פעילה של ידע, חשיבה והבנה של תכנים:

- שילוב אסטרטגיות חשיבה בתחומי הדעת
- דרכי הוראה ותיווך המותאמות ללומדים
- פיתוח יכולת העברה

בכל שכבות הגיל
בכל תחומי הדעת
לכל התלמידים

חינוך לחשיבה

דליה פניג: יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

עדה רוזנברג: אחראית התחום רכזים:

ד"ר שלומית גינזוס: קדם-יוסודי **רות גבע:** יוסודי

מירי אורן: למידת חקר בחט"ב **אתי אברמוביץ:** חקר בחט"ע

עבדלקאר אגבריה: חממות חשיבה **ענת ליס:** שילוב התקשוב

טלפון - 02-5603505

זרקור לאסטרטגיות חשיבה : "העלאת מגוון נקודות מבט"

פיתוח יכולות חשיבה, כגון: להביט, להשקיף, לפרש, להתחשב, להיכנס לנעליו של האחר, להשהות שיפוט, לזהות השקפה/דעה, להצדיק דעה ועוד.

ניתן לקרוא על אסטרטגיה זו בקובץ "חשיבה בתהליך הלמידה"

פעילויות המעודדות העלאת מגוון נקודות מבט עשויות לעורר את התלמיד עצמו להתבוננות פנימית שתאפשר לו לראות את אותו נושא מזוויות שונות.

מטרות האסטרטגיה הן גם טיפוח היכולת להעריך נקודת מבט חלופית ולנמק ולהצדיק נקודת מבט מעודפת. שפת החשיבה העשירה המלווה את האסטרטגיה מזמנת

לאסטרטגיה "העלאת מגוון נקודות מבט" תרומה משמעותית לחינוך לסובלנות. אם נרגיל את תלמידנו לכך שניתן להתבונן על אירועים, בעיות, נושאים וטקסטים שונים ממגוון נקודות מבט, נפתח בין היתר, את החינוך לסובלנות. התנסויות אלו מחייבות הקשבה ללא שיפוטיות וכניסה לנעליו של האחר.

תורה ועבודה – למידת חקר במחשבת-ישראל בחמ"ד

לפני מספר שנים כתב תלמיד את הדברים הבאים במחברת בחינת הברגרות, לאחר שסיים לענות על שאלות המבחן: "איך אני יכול ללמוד מחשבת ישראל אם כבר שבועות רבים שאני בקושי מתפלל. הברגרות במחשבת ישראל אינה ככל שאר הברגרות. בברגרות האחרות אין קשר בין הנפש שלי ליכולתי ללמוד. במחשבת ישראל, הברגרות היא לא רק מבחן זיכרון, אלא הלימוד הוא מבחן לנפש". אכן צודק אותו נבחן אלמוני. בראייתנו, אין לימוד מחשבת ישראל שווה ללימוד שאר המקצועות, בלי חלילה לפגוע בערכן וחשיבותן. יש קשר בין לימוד מחשבת ישראל לבין נפשו ואישיותו של התלמיד. מטרת לימוד מחשבת ישראל בחמ"ד, הוא לא רק רכישת ידע אלא לייצור הזדהות והבנה עם עיקרי האמונה וקיום המצוות והמורה נדרש לבחון באופן אמיתי במהלך הלמידה את מידת ההפנמה של הערכים והמסרים החינוכיים שנלמדו. איך עושים זאת? איך מגיעים ללמידה משמעותית? בשנה האחרונה מיושמת במחשבת ישראל בחמ"ד תכנית למידה בדרך החקר. בפני מוסדות החינוך מוצעת אפשרות של כתיבת עבודת חקר במקום מבחן בגרות. כל מורה שמעוניין להנחות תלמידים ליחידת בגרות במחשבת ישראל נדרש להשתתף בהשתלמות שנתית בת 30 שעות, בה נחשפים המורים למוימונויות החקר השונות שמותאמות לכתיבת עבודת חקר תורנית. השנה התגייסו מוסדות נבחרים לתכנית ועשרות תלמידים יכתבו עבודות חקר כיחידת בגרות במחשבת ישראל. נושאים לדוגמה: יחס גדולי המחשבה היהודית לשואה להקמת מדינת ישראל, היחס ההגותי לתפילת האדם. השנה מצוינת בחמ"ד שנת הרצ"ה קוק, נרתמנו להכיר את משנתו המחשבתית באמצעות עבודות החקר. כדי ליצור גם תמיכה מתוקשבת למורים, הוכנסו חומרים מתוקשבים בנושא חקר במחשבת ישראל כחלק מהמדף הווירטואלי של מט"ח שנפתח השנה במחשבת ישראל.

הרב ד"ר יוחאי רודיק, מפמ"ר מחשבת ישראל בחמ"ד והרב יזידיה הכהן מדריך חקר

29.5.2013 - כנס חדשנות בפדגוגיה

בקרו אותנו גם בכתובת

<http://bit.ly/hashiva>

פינת התקשוב:

תהיה יצירתי - תהיה Prezi

ה-Prezi הוא יישום מבוסס על טכנולוגיית מחשב ענן (cloud-based software), כך שאין כל צורך או דרישה להוריד ולהתקין תוכנה על המחשב שלכם, וכל המצגות שתייצרו גם ישמרו בענן. כמו כן, בין אם יש לכם PC או Mac, תוכלו להריץ את התוכנה בנוחות וביעילות, וזאת בכל סוגי הדפדפנים. קישור לאתר Prezi: prezi.com

Prezi שונה מ-Powerpoint במבנה הבסיסי של המצגות. במקום רצף של שקופיות עוקבות, אנחנו מקבלים משטח עבודה גדול, עליו אנחנו "מדביקים" רכיבים שונים (טקסטים, תמונות וכו') בגדלים לבחירתנו. לאחר שסיימנו להכניס ולעצב את הרכיבים כרצוננו, נוכל ליצור "קו זמן" שינוע בין המרכיבים שלנו לפי סדר מסויים שנבחר, כדי שנוכל לעבור ביניהם כמו במצגת. כך נקבל מצגת שהמעבר שלה בין כל הרכיבים מורכב מתקריב, שינוי והטייה תוך מתן זווית של zoom in - zoom out ואפקטים של "תנועות מצלמה" ועוד.

Prezi הוא שירות מצגות מקוון חינוכי שיאפשר לכם ליצור מצגות שונות במהותן מאלה שאתם כבר מכירים. אם אתם עובדים עם מצגות, סביר להניח שאתם משתמשים ב-Powerpoint ושרוב המצגות שלכם נראות פחות או יותר אותו הדבר. תלמידנו ראו אין ספור מצגות, ולכן אנו נתקלים לעיתים בקושי רב לייצר מצגות מעניינות וחדשניות. Prezi יפתח בפניכם אפשרויות רבות ליצירת מצגות יצירתיות וסוחפות קהל בצורה קלה ללמידה. לאחר שתרשמו באתר, תופנו למספר סרטוני הדרכה וכעבור מספר דקות תוכלו להתחיל לעבוד על המצגות שלכם.